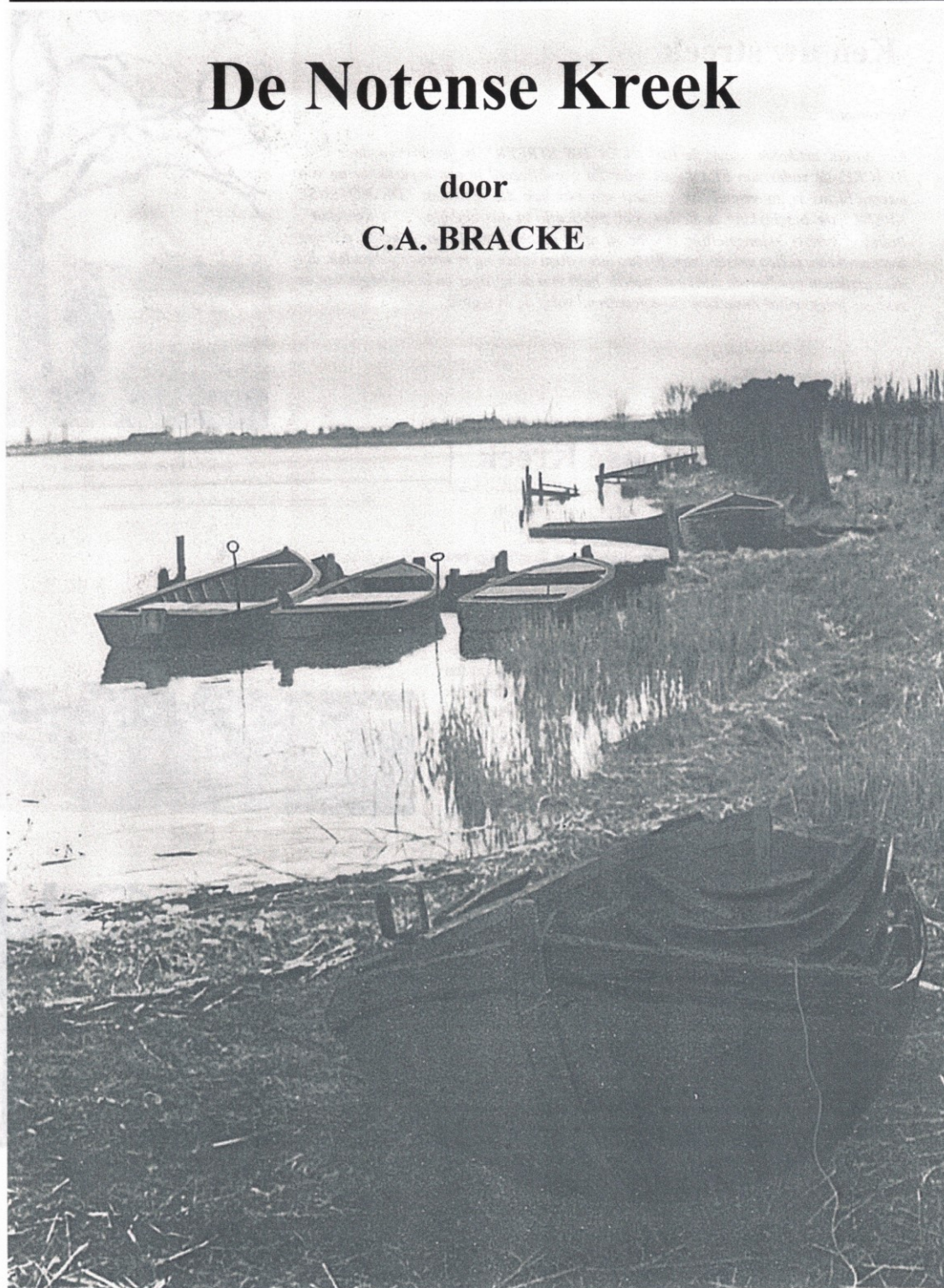
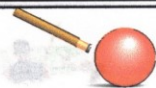

De Notense Kreek

door
C.A. BRACKE

Ken uw streek

Voorwoord:

Een aantal artikelen onder de titel "KEN UW STREEK" is geschreven door C.A. BRACKE, de vader van FRANS, en indertijd gepubliceerd in een beperkte kring van lezers. Frans is zo vriendelijk geweest om één van die artikelen "DE NOTENSE KREEK" ter beschikking te stellen voor publicatie in ons clubblad "t Karrekot". Indien er genoeg belangstelling is voor dit soort geschiedenis is het mogelijk, dat nog meer artikelen zullen verschijnen. Bij het lezen dient rekening te worden gehouden, dat deze artikelen geschreven zijn in de tweede helft van de vijftiger en in het begin van de zestiger-jaren, maar onverkort en ongescreend volgt de weergave.

De schrijver van dit artikel op wandel bij de Notense kreek

De Notense Kreek

Wie uit de streek reikend van Philippine tot Zaamslag, van Terneuzen tot Axel en verder nog, kent niet de kreek van Othene, de Othenisse kreek, de Otheense kreek, in de volksmond de Notense kreek genaamd.

Het deel van Oost Zeeuwsch-Vlaanderen, in het westen begrensd door het kanaal van Gent—Terneuzen, en in het oosten door de polders rondom Zaamslag, zou bij zware regenval blank komen te staan als de Otheense kreek er niet was om teveel aan hemelwater op te vangen, te bergen en bij eb te doen afvloeien naar zee. De kreek is echter niet alleen een reservoir waar de polders van die streek hun teveel aan oppervlaktewater in uitlozen, doch tevens, via verbindingen langs het Zoute Spui en de Axelse kreek, de afvoergelegenheid voor alle wateroverlast van de polders rondom Axel, Zuiddorpe, Overslag, Westdorpe en een deel van de Belgische Provincie Oost-Vlaanderen.

Vele tientallen jaren lang is de afwateringssluis van de Oostelijke Stenenbeer te Terneuzen de plaats geweest waar de waterstand van de Otheense kreek op het gewenste peil werd gehouden. In 1964 is te Othene een nieuwe lozingsluis voltooid en in gebruik genomen.

Uiterlijk verschilt de Notense kreek niet van andere belangrijke krekken in Zeeuwsch-Vlaanderen, alleen is ze wat uitgestrekter en wat dieper. De oppervlakte ervan is ongeveer 95 ha en er zijn plekken waar ze 20 meter en meer diep is. De kreek bepaalt de westelijke grens van Zaamslag en de Oostelijke van Terneuzen. Zuidelijk van de Kraagbrug is er een verdeling in twee takken, waarvan de westelijke uitloper, de Bronkreek, bij het Zoute Spui eindigt en daar een verbinding tot stand brengt met smalle krekken en watergangen, die op hun beurt in verbinding staan met de Axelse kreek; de tweede aftakking, nog iets zuidelijker liggend dan de eerste uitloper, draait meer de richting van Zaamslag uit, het genaamde 'Gat van Pintje', zich splitsend in twee aftakkingen: 'De Grote Dulpert' en 'De kleine Dulpert'.

Othene

Othene met op de voorgrond de Notense kreek

Deze twee uitlopers zijn lange, smalle in een boog lopende waters, landelijk en met geschikt viswater, ofschoon door de afgelegen ligging weinig in trek bij hengelaars.

Het ontstaan van de Otheense kreek ligt vooralsnog in het duister. Van het zuiden naar het noorden werd in de vroege Middeleeuwen het Ambacht van Axel doorsneden door 'de Blide'. De loop van dit water kan nog worden aangetoond op oude kaarten. In de zeer brede uitmonding ervan ontstonden de polders rondom Triniteit, waardoor deze uitmonding in twee armen werd gesplitst. De oostelijke arm werd door Dresselhuys de Otenee genaamd, de westelijke arm de Zoutvliet. Tengevolge van vele overstromingen en aanslibbing is de Zoutvliet geheel verdwenen.

Othene zou dus een verbastering kunnen zijn van Otenee, dat mogelijk een afleiding is van Othen~Ee of Honte~Ee, wat niet anders betekent dan een gracht of water deel uitmakend van de Honte.

Het middeleeuwse dorp Othene is ontstaan aan de Otenee. In een overeenkomst gedagtekend 20 september 1353, tussen de abt van de St. Pietersabdij te Gent en Maria van Artois, weduwe van Jan van Namen, wordt naast de polder van Triniteit ook de polder van Ottenhorst (vertaald: hoek van Othene) vernoemd. Othene behoorde in die tijd kerkelijk bij Triniteit (Wesseling blz. 10). Het Middeleeuwse Othene is uitgegroeid tot een kerkdorp en behoorde samen met Aandijke tot het gebied van de Ambachtsheer van Zaamslag. In 1297 werd in de kronieken reeds hiervan melding gemaakt. Het kerkdorp Othene is de geboorteplaats van Petrus van Houte, die tegen het einde van de 14e eeuw leefde en Admiraal was van de toenmalige Graaf Graaf van Vlaanderen. De naam van Houte is vermoedelijk terug te brengen op Van Ottene ~ van Outen. De schrijfwijze was in vroeger eeuwen aan geen officiële spelling gebonden, zodat het weinige dat werd opgetekend, gespeld werd naar de klanken van de spreektaal; in die dagen meer nog dan nu, plaatselijk veel afwijkingen vertonend.

Een water, zee, meer, rivier of kreek, heeft een beslissende invloed op de geschiedenis van een land of streek. Water verdeeld en begrensd immers land, doch is tevens een communicatiemiddel bij uitstek en biedt een snelle, veilige en goedkope verbinding waardoor uiterst gemakkelijk nieuw nederzettingen ontstaan. Zo ook de kreek van Othene, vanzelfsprekend in bescheiden mate. Niet alleen als waterbassin en afvoergelegenheid voor het overtollige oppervlaktewater is de kreek een middel geweest tot voorspoed in deze streek. Voor de buurtschappen die er zijn ontstaan: Othene, Triniteit, Zoute Spui en Willemskerke, was dit water een bron van bestaan, ofschoon ook van rampen. Naast de dienst als een plaatselijk bevaarbaar water, in een tijd dat wegen weinig in aantal waren en veelal zelfs de langste tijd van het jaar onberijdbaar, heeft in de voorgeschiedenis de Zoutvliet een waterverbinding gevormd tussen Terneuzen, Triniteit en Overslag, waar handelsgoederen werden overgeslagen met bestemming voor Gent en omstreken.

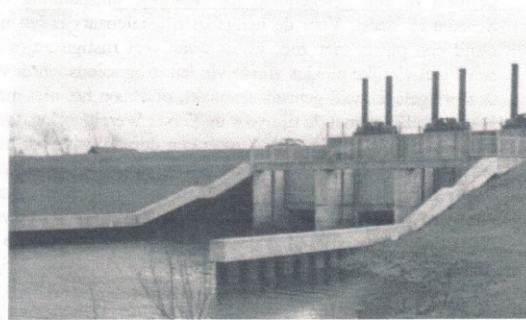
In 1574 deden de Watergeuzen een inval in onze streken, waarbij de stad Axel en kerkdorpen Zaamslag, Aandijke, Willemskerke, Triniteit en Othene werden geplunderd en gedeeltelijk verwoest. Wat overbleef werd nadien in 1584 en

Eldorado voor vissers

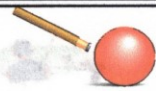

De hoofdstraat te Othene door toeristen nog niet ontdekt...

Nieuwe lozingsluis bij Othene

in 1586 vernietigd door Hohenlo en de inundaties voor oorlogsdoeleinden op last van Prins Maurits. De kreek werd weer een zee. Aandijke, Triniteit en Willemskerke verdwenen voorgoed, alleen Zaamslag herrees in 1651 op dezelfde plaats. Othene werd in latere jaren herbouwd op een ander terrein. De laatste natuurramp voor Othene en de Notense Kreek was tijdens de watersnood van 1 februari 1953. Ook bij Othene was er een dijkbreuk. Het zeewater stroomde de kreek binnen waardoor de visstand door het zoute water deerlijk werd gehavend. De Nieuwe-Othenepolder was tezelfdertijd ondergelopen. Enige mensen verdronken, tevens veel koeien, paarden en ander vee. Othene zelf ontsnapte aan de verwoesting, alleen de brug werd vernield.

Een treurige, troosteloze aanblik was het omstreeks het jaar 1600. Ten zuiden en ten westen van Terneuzen lagen onafzienbare schorren en slikken, met daar tussenin de Notense Geule, ook wel het Notense Gat geheten, dat in open verbinding stond met de Honte (Westerschelde was in die dagen nog geen gebruikelijke naam). Evenals in de Braakman en het Hellegat heeft ook in het Notense gat jarenlang een oorlogsschip voor anker gelegen, om onverhoedse aanvallen van de Spanjaarden te voorkomen of af te slaan.

Vanaf 1598 (Zevenaarpolder) tot 1651 (Zaamslagpolder), werden vele schorren heringedijkt. Enige van de toen nieuwe ontstane polders staan op heden midden in de publieke belangstelling, zoals de Zuidpolder, de St. Annapolder, de Sparkspolder en de Catspolder. Vader Cats was niet alleen een moraliserend dichter, maar ook een steenrijk man, met veel doorzicht en nog meer invloed bij de overheid. Hij is een van de begunstigen geweest, die in Staats ~ Vlaanderen bedijkingsrechten verwierven. In West Zeeuwsch ~ Vlaanderen doch ook in de omgeving van Terneuzen bezat hij uitgestrekte landerijen. Dominee Hondius was steeds zijn gastheer als hij om financiële redenen in deze streken verblijf hield. Toch is de Catspolder niet naar hem genaamd, maar naar Jan Pieterszoon van Cats, eveneens een Zeeuw. Tengevolge van al deze herinlandingen herontstond tezelfdertijd de Otheense kreek in haar huidige vorm. Het dorp Othene herrees kort daarop eveneens, ofschoon op een andere plaats dan het Middeleeuwse kerkdorp met dezelfde naam had gestaan.

De eeuwen door is de Notense kreek door de visrijkdom voor een niet te schatten aantal mensen een bron van bestaan geweest of een gelegenheid tot waardige ontspanning van lichaam en geest. Voor de hengelsportbeoefenaars is het nog altijd een plaats met zoet water waar veel rustige zijtes en soms wel visrijke plekjes zijn te vinden. Nog steeds wordt van deze visgelegenheden gebruik gemaakt, ofschoon het niet meer is te vergelijken met de tijd voor de Eerste Wereldoorlog, toen, sinds mensheugenis, dit viswater een dorado was voor hengelaars uit de wijde omgeving, tot Antwerpen en Mechelen toe, die er de zaterdag en zondag kwamen doorbrengen, er elkaar een goed plekje betwistend. Tengevolge van de watervervuiling na de twintiger jaren, door lozing van industriewater op de kreek en de verzilting na de watersnood in 1953, is de visrijkdom voor een aanzienlijk deel teniet gedaan.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is de kreek voor sommige oeverbewoners de leverancierster geweest van het tekort aan brandstof. Bomen door watersnooden ten ondergegaan en daar reeds driehonderd jaren of meer onder water liggend werden er met veel inspanning uitgehaald. Het verwaterde hout moest nat gezaagd worden, na droging was het een hopeloze zaak dit hout klein te krijgen. Nu nog is de Notense kreek gelegen op het gebied behorend bij de gemeente Zaamslag, maar zal, als de nieuwe gemeentelijke indeling in Zeeuwsch ~ Vlaanderen een feit wordt, bij Terneuzen worden gevoegd. Het ligt in het voornemen van Terneuzen er dan een recreatieoord van te maken. Inmiddels is de kreek reeds door deze gemeente aangekocht van de familie de Vos, een geslacht dat drie generaties lang eigenaars en bevissers waren van dit water.

In een zeer nabije toekomst zal deze nieuwe bestemming in het geding komen. De hengelaars zullen ander viswater moeten

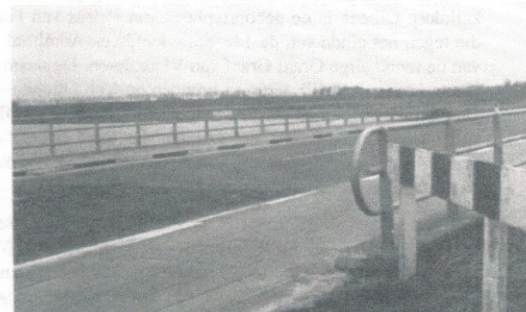
opzoeken en de landelijke sfeer totaal verdwijnen. Bungalows, woningcomplexen en restaurants zullen er worden gebouwd; watersport zal er beoefend en kampeerterrainen worden aangelegd. De moderne mens met zijn veel vrije tijd en behoefte aan sport en uitgaan gaat er beslag op leggen.

C. BRACKE

Bronvermelding:
Wessels, van der Baan, Hollstelle, Wesseling
J. Wilhelm, Tewaterstraat, Zaamslag

Kreek ten noorden van de Kraagbrug

Kraagbrug

Kreek ten zuiden van de Kraagbrug